

Τεμαχίζοντας τον Ζαχαριάδη

Επιστροφή στον Εμφύλιο και στον γενικό γραμματέα του ΚΚΕ, που έγινε ένας επί γης θεός, σ' ένα βασίλειο παραχάραξης και ανθρωποφαγίας. Μισέλ Φάις, «Πορφυρά γέλια».

Ο Εμφύλιος απασχολεί όλο και συχνότερα την νεότερη ελληνική πεζογραφία, που επιστρέφει στα τραυματικά του χρόνια όχι για να λύσει πολιτικές διαφορές, όπως το έκαναν οι συγγραφείς της πρώτης και της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, οι οποίοι είχαν μια καθαρώς βιοματική σχέση μαζί του, αλλά για να τον χρησιμοποιήσει ως ιστορικό σκηνικό της δράσης και να τον σκεφτεί με όρους του σήμερα. Αυτό σημαίνει πως ο Εμφύλιος καλείται είτε να αναδείξει κάποιες παραμερισμένες, αποσιωπημένες και παραποιημένες εκδοχές του, είτε να σηματοδοτήσει με τη βία των συγκρούσεών του φαινόμενα και καταστάσεις του παρόντος.

Εχω την εντύπωση πως με το καινούριο μυθιστόρημά του «Πορφυρά γέλια», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις **Πατάκη**, ο Μισέλ Φάις δοκιμάζει και τα δύο. Αναχνεύοντας εικόνες από το μαρτυρικό στρατόπεδο του Μπούλκες στη βόρεια Γιουγκοσλαβία ή από την εγκληματική δραστηριότητα της ΟΠΛΑ (της ένοπλης μυστικής οργάνωσης του ΚΚΕ), η αφήγησή του μετατρέπεται σε πιο σκοτεινές ώρες του ελληνικού σταλινισμού σε μέσον αφανούς υπομνηματισμού των διώξεων, του βολонταρισμού και των αποκλεισμών που δυναστεύουν την εποχή μας: από τον αντισημιτισμό και την τρομοκρατία μέχρι την ξενισία και τον ρατσισμό.

Το βιβλίο του Φάις αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος έχει θεατρική μορφή (με διαλόγους και σκηνικές οδηγίες) και μας προετοιμάζει με το δραματικό παράλογο το οποίο παρειοδύει βαθμιαία στις ατάκες του για τις ζοφερές ιστορίες που αφηγούνται προς έναν νοερό ακροατή τα ισάριθμα πρόσωπα του δεύτερου μέρους. Ποιο πρωταγωνιστούν εδώ; Μια οργανωμένη δασκάλα, που έχει μετατρέψει τον Νίκο Ζαχαριάδη σε επί γης θεό (το φάντα-

σμα του Ζαχαριάδη διατρέχει το σύνολο του βιβλίου), ο πανικόβλητος σύζυγός της, που εργάζεται ως υποβολέας στο θέατρο και έχει πέσει στη δυσμένεια της κομματικής ηγεσίας του Μπούλκες, ένας εκτελεστής της ΟΠΛΑ, που ψάχνει επί ματαίω την ταυτότητά του, και ο εγγονός της δασκάλας και του έγκλειστου του Μπούλκες, που είναι πρόθυμος (όπως ξέρουμε από το θεατρικό πρώτο μέρος) να τινάξει στον αέρα ολόκληρη την πατρογονική παράδοση, ενώ την ίδια ώρα στενάζει κάτω από τα μνημονικά δεσμά της.

Οι αφηγήσεις (πλην εκείνης του εγγονού) ξεκινούν ως μαρτυρίες για τις βασανιστικές συνέπειες του Εμφυλίου σε όσους υπηρέτησαν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο στις τάξεις του ΚΚΕ και εξελίσσονται, όσο προχωρούν προς την έξοδό τους, σε φωνές οι οποίες μετασηματίζουν την πολιτική και την πολεμική τους εμπειρία σ' ένα σύμφυρμα ασύνδετων μεταξύ τους ή και αμιγώς παράλογων στοιχείων, που σαρκάζουν τα ιερά και τα όσια της κομμουνιστικής θυσίας, βάζοντας την ιστορία να περιβληθεί τα άμφια μιας σπαρακτικής μαύρης κωμωδίας.

Καταφεύγοντας άλλοτε στο υπερρεαλιστικό θέατρο και άλλοτε στη λογοτεχνία των τεκμηρίων (με τέσσερις αφηγήσεις που ειρωνεύονται εξοντωτικά την υποδειγματική εκφραστική λιτότητα και αφαίρεση με την οποία πρωτοεμφανίζονται), ο Φάις διαλύει εις τα εξ αν συνετέθη κάθε έννοια ιστορικής αλήθειας. Η ιστορική αλήθεια δεν αντέχει στα «Πορφυρά γέλια» το βάρος της (καμία ιστορική ανθρωποφαγία δεν θα βρει ποτέ την ιστορική της αποκατάσταση) και γίνεται κομμάτια: ένα χαμένο τρίμμα ή ένα περιφερόμενο κουρέλι, που θα συμπαρασύρει στην περιδίγησή του εν κενώ και το παρόν. Αναμφίβολα, το καλύτερο βιβλίο του Φάις.

